

Стецюк Петро Антонович¹, д.е.н., професор,
професор кафедри менеджменту
Бабушкін Юрій Сергійович¹, здобувач третього
(освітньо-наукового) рівня вищої освіти
¹Державний університет інформаційно-комунікаційних
технологій

Stetsyuk Petro¹, Doctor of Economics, Professor, Professor of the
Department of Management, <https://orcid.org/0000-0002-3745-9486>
Babushkin Yuriy¹, Postgraduate, State Higher Education,
<https://orcid.org/0009-0001-8293-8726>
¹State University of Information and Communication
Technologies

ПАРАДИГМА ЕВОЛЮЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ» PARADIGM OF EVOLUTION OF THE ECONOMIC CATEGORY «FINANCIAL RESOURCES»

Стецюк П. А., Бабушкін Ю. С. Парадигма еволюції
економічної категорії «фінансові ресурси». *Український
журнал прикладної економіки та техніки.*
2026. Том 11. № 1. С. 245 – 247.

Stetsyuk P., Babushkin Y. Paradigm of evolution of the
economic category «financial resources». *Ukrainian Journal of
Applied Economics and Technology.*
2026. Volume 11. № 1. pp. 245 – 247.

У статті досліджено парадигму еволюції економічної категорії «фінансові ресурси» в межах класичної, неокласичної, кейнсіанської, посткейнсіанської, інституційної, еволюційної, поведінкової та цифрової теорій економічної науки. Презентовано трансформацію змісту поняття фінансових ресурсів у контексті розвитку фінансових відносин, глобалізаційних процесів та цифровізації економіки. Систематизовано підходи до трактування фінансових ресурсів, виявлено їх роль у формуванні фінансових відносин у суспільстві та значення у фінансовому управлінні економічних суб'єктів. Розкрито характерні особливості сучасної фінансової теорії, якій притаманний розгляд фінансових ресурсів у тісному зв'язку із фінансовими технологіями, фінансовою інклюзією, ESG-інвестиціями та глобальними фінансовими екосистемами. Виявлено архітектуру сучасних підходів до розуміння фінансових ресурсів, яка включає аспекти динамічності, формування потоків, руху вартості та відтворення. Запропоновано авторське трактування фінансових ресурсів як динамічної економічної категорії, яка проявляється у процесі руху вартості та фінансових потоків, що підкреслює роль фінансових ресурсів як інструменту управління, а також об'єднує наявні та потенційні ресурси для фінансового забезпечення відтворювальних процесів, виконання фінансових зобов'язань та досягнення цілей сталого розвитку.

Ключові слова: фінансові ресурси, економічна категорія, парадигма, еволюція, фінансова система, фінансові відносини, фінансове управління, цифровізація.

The article explores the evolution of the economic category "financial resources" within the framework of classical, neoclassical, Keynesian, post-Keynesian, institutional, evolutionary, behavioral, and digital theories of economic science. The transformation of the concept of financial resources in the context of the development of financial relations, globalization processes, and the digitalization of the economy is presented. Approaches to the interpretation of financial resources, identifying their role in the formation of financial relations in society and their significance in the financial management of economic entities, are systematized. The characteristic features of modern financial theory are revealed, including the development of financial resources in close connection with financial technologies, financial inclusion, ESG investments, and global financial ecosystems. The architectonics of modern approaches to understanding financial resources is revealed, including aspects of dynamism, flow formation, the movement of value, and reproduction. The author's interpretation of financial resources as a dynamic economic category, which manifests itself in the process of value movement and financial flows, is proposed, which emphasizes the role of financial resources as a management tool, and combines existing and potential resources for financial support of reproductive processes, fulfilment of financial obligations, and achievement of sustainable development goals. The proposed approach to interpreting the economic category "financial resources" allows us to systematize theoretical approaches and can be used in further scientific research in financial theory.

Keywords: financial resources, economic category, paradigm, evolution, financial system, financial relations, financial management, digitalization.

Вступ

Сьогодні українського бізнес-середовища характеризується високою турбулентністю та динамічністю, що вимагає постійного реагування та коригування системи управління економічними суб'єктами, проведення ефективної фінансової політики та забезпечення належного фінансового супроводу діяльності, а також прийняття стратегічних рішень щодо подальшого розвитку. Розвиток сучасних економічних систем супроводжується ускладненням фінансових відносин, диверсифікацією джерел фінансування та зростанням значущості фінансових ресурсів для забезпечення стабільності та сталого розвитку як економічних суб'єктів, так і держави.

Для фінансових ресурсів як досить складної та динамічної економічної категорії притаманна трансформація наукових поглядів та підходів щодо розуміння її сутності, архітектури складових елементів та характерних особливостей. Цілковито логічно вважати, що забезпечувальним фінансовим базисом суспільного відтворення виступають фінансові ресурси. У цьому контексті актуалізується необхідність переосмислення теоретичних підходів до трактування економічної категорії «фінансові ресурси» з позицій еволюційної парадигми економічної науки. Особливої актуальності набуває дослідження парадигми еволюції економічної категорії «фінансові ресурси» в контексті глобалізаційних викликів та стрімкого інноваційного поступу людства, зміни наукових підходів учених щодо трактування фінансових ресурсів в епоху цифрової трансформації економіки та досягнення цілей сталого розвитку.

Формулювання цілей статті

Метою статті є аналіз еволюції наукових поглядів до визначення сутності економічної категорії «фінансові ресурси», ключових етапів формування цієї економічної категорії та основних концепцій трактування економічного змісту фінансових ресурсів в умовах трансформації економічних систем та сталого розвитку. Особлива увага буде приділена систематизації сучасних підходів до трактування фінансових ресурсів, виявленню їх ролі у формуванні фінансових відносин у суспільстві та їх значенню у фінансовому управлінні економічних суб'єктів.

Виклад основного матеріалу дослідження

Парадигму в економічній науці найчастіше розглядають як певну сукупність теоретичних положень, а також методів та інтерпретацій економічних явищ, що відбуваються у конкретний історичний період та є визначальними для вибору напрямів наукових досліджень. Тобто парадигмальний підхід уможливує розкриття логічності трансформаційних змін економічних категорій з розвитком економічної думки. Еволюція економічних категорій обумовлюється змінами, що відбуваються у процесі розвитку продуктивних сил, формування відповідних виробничих відносин, а також в інституційному середовищі та фінансових механізмах, що супроводжують їх [1].

У класичній політичній економії фінансові ресурси розглядалися переважно через призму державних фінансів та оподаткування.

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY 4.0

© Стецюк Петро Антонович,
Бабушкін Юрій Сергійович, 2026

А. Сміт, Д. Рікардо та Дж. С. Мілл акцентували увагу на доходах держави як ресурсній базі для виконання її функцій. У неокласичній теорії, представниками якої були А. Маршалл, І. Фішер, фінансові ресурси трактувалися як заощадження та інвестиційні фонди, що забезпечують оптимальний розподіл капіталу через ринкові економічні механізми. Основний акцент було зроблено на ролі фінансового ринку щодо трансформації заощаджень та перетворення їх у інвестиції. Тобто у межах класичного та неокласичного підходів фінансові ресурси розглядаються передусім як сукупність грошових фондів і капіталу, що формуються в процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту. Представники цього напрямку акцентують увагу на фондовій природі фінансових ресурсів та їх ролі у забезпеченні відтворювальних процесів. У подальшому кейнсіанська теорія розширила трактування фінансових ресурсів, пов'язавши їх з державними витратами, бюджетною політикою та мультиплікативним ефектом, тобто економічним феноменом, що проявляється завдяки первинним змінам в національній економіці, які масштабуються у вагомий позитивні зміни як зростання національного доходу, виробництва та зайнятості у суспільстві. Таким чином, фінансові ресурси набули ролі інструменту макроекономічного регулювання та сприяли стабілізації економіки. Кейнсіанський підхід розширив сутнісний зміст розуміння фінансових ресурсів з урахуванням фіскальної та монетарної політики на макроекономічному рівні. У цьому контексті фінансові ресурси держави відіграють ключову роль у стимулюванні сукупного попиту та економічного зростання.

Проте посткейнсіанські підходи підкреслюють властивість ендогенності грошей та роль фінансової системи у формуванні ресурсної бази для економічного розвитку країн [2; 3].

Трансформація наукової думки та виникнення інституційної економічної теорії проявляються шляхом презентації фінансових ресурсів крізь призму інституційних структур, виникнення контрактних відносин та діяльності фінансових посередників. Так, Д. Норт доводить, що фінансові ресурси формуються не лише у процесі нагромадження, а й через інституційні механізми перерозподілу грошей, тобто ця теорія фокусується на мезоекономічному рівні. Прихильники інституційної економічної теорії наголошують, що ефективність формування та використання фінансових ресурсів значною мірою залежить від якості інституційного середовища [4].

У подальшому розвитку науково-технічного прогресу цілком логічно впливає на трансформацію наукових поглядів та виникнення еволюційного тренду щодо трактування фінансових ресурсів як динамічної економічної категорії, що змінюється під впливом технологічних інновацій, нових фінансових інструментів та поведінкових детермінант функціонування економічних агентів. Вагома роль щодо формування такого тренду наукових поглядів належить засновнику інноваційної теорії економічного розвитку Й. Шумпетеру [3].

Наступним еволюційним кроком стала поведінкова економіка, в якій фінансові ресурси розглядаються з точки зору фінансових рішень економічних агентів, що приймаються при наявності асиметрії інформації, в умовах обмеженої раціональності та за певних психологічних чинників. Такий підхід дозволяє пояснити існування відхилень у реальній фінансовій поведінці економічних суб'єктів від існуючих вже класичних моделей та передбачуваних фінансових трендів.

Таке різноаспектне трактування фінансових ресурсів стало підґрунтям для існування фінансової теорії. На особливу увагу заслуговують наукові дослідження лауреата Нобелівської премії з економіки Роберта Мертона, який зробив вагомий внесок у розвиток фінансового менеджменту. У своїй науковій праці «Continuous-Time Finance» він концентрує увагу на управлінні ризиками та аналізі інвестиційних стратегій. Р. Мертон демонструє, як економічні суб'єкти можуть використовувати фінансові ресурси для підвищення своєї конкурентоспроможності та їх сталого розвитку [5]. Р. Брілії та С. Майерс презентують фінансові ресурси з позицій корпоративних фінансів, Дж. Ван Хорн трактує сутність фінансових ресурсів в контексті системи фінансового управління [6], а Е. Бріггем та Дж. Хьюстон вважають їх важливим компонентом фінансового менеджменту [7].

Щодо реалій сьогодення у розвитку економічної науки, то наявними трендами є цифрова трансформація, функціонування цифрової економіки та глобальний вектор сталого економічного розвитку. У такій системі економічних відносин фінансові ресурси інтерпретуються як динамічні фінансові потоки, цифрові активи та інструменти впливу на досягнення цілей сталого розвитку. Сучасній науковій фінансовій теорії притаманний розгляд фінансових ресурсів у тісному зв'язку із фінансовими технологіями та фінансовою інклюзією, ESG-інвестиціями та глобальними фінансовими екосистемами тощо [8].

Наявність фінансових ресурсів призводить до формування матеріального змісту фінансових відносин та прояву фінансів. У зв'язку із цим фінансові ресурси є «...важливою складовою системи пізнання фінансових відносин і знаходяться у тісному зв'язку з економічним станом та розвитком держави та економічних суб'єктів». Вони поєднують історичні процеси з їх логічним наповненням, відображають динамізм економічного буття, знаходяться в русі та постійній зміні відповідно до явищ, що відбуваються. Тому цілком логічним є визнання фінансових ресурсів економічною категорією» [6].

Фінансові ресурси в сучасній економічній науці трактуються не як статичний залишок грошових ресурсів, а як динамічна сукупність грошових і квазігрошових потоків, що безперервно формуються, розподіляються, перерозподіляються та використовуються у процесі руху вартості, забезпечуючи розширене відтворення та фінансову стійкість економічних суб'єктів. Це підтверджується таким трактуванням фінансових ресурсів, запропонованим сучасними вченими: «...фінансові ресурси підприємств – це сукупність високоліквідних активів, які знаходяться в його розпорядженні та спрямовуються на забезпечення безперервності функціонування бізнес-процесів та досягнення позитивної фінансової результативності» [9].

Архітектоніка такого підходу до розуміння фінансових ресурсів, як економічної категорії є наступною. Динамічний аспект: фінансові ресурси – динамічні, вони постійно змінюються у ході бізнес-процесів, що супроводжуються фінансовими потоками, змінюються їх обсяги, надходять доходи, отримується прибуток, здійснюються витрати та інвестуються ресурси, виконуються зобов'язання, тобто вони є рухливими, а не статичними.

Також фінансові ресурси проявляють свій економічний зміст у грошових та квазігрошових потоках: фінансові ресурси включають не лише грошові ресурси, а й їх еквіваленти, тобто високоліквідні активи – квазігроші: цінні папери, дебіторська заборгованість, готова продукція, які швидко конвертуються у реальні грошові ресурси. У процесі відтворення відбувається рух вартості: формування фінансових ресурсів на всіх етапах відтворення та кругооберту капіталу – під час створення вартості товарів і послуг, їх реалізації, розподілу шляхом здійснення амортизаційних відрахувань, а також отримання прибутку. Наявність фінансових ресурсів уможливила безперервність виробничих процесів, здійснення інвестицій у нові активи та забезпечує соціальний розвиток. Таким чином, вважаємо логічно несуперечливим такий підхід до трактування економічної категорії «фінансові ресурси»: це сукупність грошових та квазігрошових потоків, що формуються, мобілізуються та спрямовуються суб'єктами економіки на відтворення економічних систем, забезпечення фінансової стійкості та сталого розвитку. Таке трактування підкреслює роль

фінансових ресурсів як інструменту управління, що об'єднує наявні та потенційні ресурси для виконання фінансових зобов'язань, фінансового забезпечення відтворювальних процесів та досягнення цілей сталого розвитку.

Цифровізація фінансової сфери сприяє появі таких нових форм фінансових ресурсів як криптоактиви, фінтех-платформи, токенизовані активи тощо. Це розширює класичне розуміння фінансових ресурсів та потребує формування нових теоретичних імперативів їх дослідження.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Для фінансових ресурсів як досить складної економічної категорії притаманною є постійна динамічність її складових елементів відповідно до економічних трендів глобальної та національної економіки, суб'єктів економіки, цифрової трансформації економічних процесів та фінансових відносин. Таким чином, еволюція наукових підходів до визначення фінансових ресурсів свідчить про перехід від вузького фондового трактування до комплексного, багатомірного розуміння цієї економічної категорії, як ключового елементу сучасної фінансової системи. Фінансові ресурси у цифровій економіці набувають рис глобальності, мобільності та високої швидкості обертання, що змінює традиційні механізми фінансового управління. Парадигма еволюції економічної категорії «фінансові ресурси» відображає зміну трендів економічної науки та трансформацію фінансових процесів, характеризується інституційною складністю, цифровізацією та глобалізацією фінансових потоків. Запропонований підхід до трактування економічної категорії «фінансові ресурси» дозволяє систематизувати теоретичні підходи та може бути використаний у подальших наукових дослідженнях фінансової теорії.

Література

1. Мазаракі А.А., Лагутін В.Д. Парадигма економічної науки і потенціал її змін у XXI столітті. *Економіка України*. 2022. № 65(3). С. 23–38. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.03.023>.
2. Backhouse R.E. *The Puzzle of Modern Economics: Science or Ideology?* Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2012. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511780196>.
3. Blaug M. *Economic theory in retrospect*. Cambridge, UK: Cambridge University Press., 1997. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9781139175446>.
4. North D.C. *Institutions, institutional change and economic performance*. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2012. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511808678>.
5. Merton R.C. *Continuous-Time Finance*. Oxford, U.K.: Easil Blackwell, 1990. 700 p.
6. Зеліско І.М. Роль фінансових ресурсів в діяльності економічних суб'єктів: теоретичний аспект. *Ефективна економіка*. 2016. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5296>.
7. Brigham E.F., Houston J.F. *Fundamentals of financial management: Concise edition*. Cengage Learning, 2025. 700 p. URL: <https://www.cengage.com/c/fundamentals-of-financial-management-concise-12e-brigham-houston/9798214040585/>.
8. Ha D., Le P., Nguyen D.K. Financial inclusion and fintech: a state-of-the-art systematic literature review. *Financial Innovation*. 2025. Vol. 11. P. 41. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40854-024-00741-0>.
9. Zelisko I., Assan A. Conceptual determinants of management of financial support for innovative development of telecommunication enterprises. Adaptation mechanisms of socio-economic systems to global changes and challenges: resource-efficient technologies, environmental protection, security, sustainable development. Scientific monograph. Plovdiv: HSSE Publishing Complex, 2024. 319 p. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/63115>. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.12519332>.
10. Гуцалюк О.М. Особливості розвитку технологій управління діяльністю підприємства. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2011. Випуск 20. Частина II. С. 147–151.
11. Гуцалюк О.М., Коцюрба О.Ю. Теоретичні підходи до визначення сутності фінансового забезпечення діяльності підприємств ЖКГ. *Бізнес Інформ*. 2015. № 3. С. 141–149.
12. Гуцалюк О.М. Інтеграційний базис управління конкурентним позиціонуванням корпоративних підприємств. *Бізнес-навігатор*. 2017. № 4-1 (43). С. 136–142.
13. Колодинський С.Б., Гуцалюк О.М. Технологічні парки як центри економічного зростання українських підприємств. *Вісник післядипломної освіти. Серія: Соціальні та поведінкові науки*. 2022. Випуск 22 (51). С. 179–199. DOI: [https://doi.org/10.32405/2522-9931-2022-22\(51\)-179-199](https://doi.org/10.32405/2522-9931-2022-22(51)-179-199).

References

1. Mazaraki, A.A., Lahutin, V.D. (2022). «The paradigm of economic science and the potential for its changes in the 21st century». *Ekonimika Ukrainy*. № 65(3). pp. 23–38. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.03.023>.
2. Backhouse, R.E. (2012). *The Puzzle of Modern Economics: Science or Ideology?* Cambridge University Press. Cambridge. England. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511780196>.
3. Blaug M. (1997). *Economic theory in retrospect*. Cambridge University Press. Cambridge. England. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9781139175446>.
4. North, D.C. (2012). *Institutions, institutional change and economic performance*. Cambridge University Press. Cambridge. England. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511808678>.
5. Merton, R.C. (1990). *Continuous-Time Finance*. Easil Blackwell. Oxford. England.
6. Zelisko, I.M. (2016). «The role of financial resources in the activities of economic entities: a theoretical aspect». *Efektynva ekonomika*. № 12. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5296>.
7. Brigham, E.F., Houston, J.F. (2025). *Fundamentals of financial management: Concise edition*. Cengage Learning. Available at: <https://www.cengage.com/c/fundamentals-of-financial-management-concise-12e-brigham-houston/9798214040585/>.
8. Ha, D., Le, P., Nguyen, D.K. (2025). «Financial inclusion and fintech: a state-of-the-art systematic literature review». *Financial Innovation*. Vol. 11. pp. 41. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40854-024-00741-0>.
9. Zelisko, I., Assan, A. (2024). *Conceptual determinants of management of financial support for innovative development of telecommunication enterprises. Adaptation mechanisms of socio-economic systems to global changes and challenges: resource-efficient technologies, environmental protection, security, sustainable development*. Scientific monograph. HSSE Publishing Complex. Plovdiv. Available at: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/63115>. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.12519332>.
10. Hutsaliuk, O.M. (2011). «Features of the development of enterprise management technologies». *Ekonimichni nauky*. Issue 20. Part II. pp. 147–151.
11. Hutsaliuk, O.M., Kotsiurba, O.Yu. (2015). «Theoretical approaches to determining the essence of financial support for the activities of housing and communal services enterprises». *Biznes Inform*. № 3. pp. 141–149.
12. Hutsaliuk, O.M. (2017). «Integration basis for managing the competitive positioning of corporate enterprises». *Biznes-navigator*. № 4-1 (43). pp. 136–142.
13. Kolodyns'kyi, S.B., Hutsaliuk, O.M. (2022). «Technological parks as centers of economic growth of Ukrainian enterprises». *Visnyk pisladyplomnoi osvity. Seriya: Sotsial'ni ta povedinkovi nauky*. Issue 22 (51). pp. 179–199. DOI: [https://doi.org/10.32405/2522-9931-2022-22\(51\)-179-199](https://doi.org/10.32405/2522-9931-2022-22(51)-179-199).

Стаття надійшла до редакції / Received 01.02.2026

Прийнята до друку / Accepted 10.02.2026

Опубліковано / Published 25.02.2026